

Financiering van KMO's

Freddy Van Bogget, hoofd beleid commerciële kredieten KBC Bank NV
Financieel Forum Vlaams Brabant
22 oktober 2009

- Opfrissing fundamentele uitgangspunten in de relatie bankier – ondernemer
- De Basel-reglementering
- Impact ondernemer
- Hoe loopt de kredietkraan?

Bankier-financier en ondernemer

Krediet verlenen = intermediëren

- Geld van **een ander!**
- Terugkrijgen met rente is plicht
- Krediet = **Credere** = Geloven, Vertrouwen ...
- **Risico's?**
  - Kredietrisico
  - Liquiditeitsrisico
  - Marktrisico (rente-evolutie, wisselkoersen, gedrag van ...)
  - Operationeel risico

Geloven... na onderzoek

- **Wie** vraagt geld?
  - Antecedenten/kwalificaties
  - Activiteit/sector
  - Klanten/Leveranciers
  - Concurrenten/positionering
  - Financiële kwaliteit
  - Kwaliteit interne organisatie
  - Externe steun
  - Onze ervaring
- Voor **wat**?
- Hoe **terugbetalen**?
- **Rendementsvereiste**
- **Waarborgen**?

Kredietbeleid

*Niks nieuws onder de
zon!*

Baselreglementering

- Organisatie kapitaalbeslag
- Kapitaalbeslag: aan te houden garantievermogen voor onverwachte kredietverliezen
- 8% van de risicogewogen activa
- Beslag op kapitaal is dus risicogedifferentieerd
- Interne **ratingmodellen**

Mysterieus?

Bedreigend?

Rating ~ kans op “default”

- **Kwantitatieve informatie**

- Cash flow
- Schuldgraad
- Liquiditeit
- Winstgevendheid

- **Gedrag**

- Aflossingsfrequentie
- Overschrijdingen
- Achterstallen
- Productafname
- Omzet op rekening vs. Kredietopname

- **Risicosignalen**

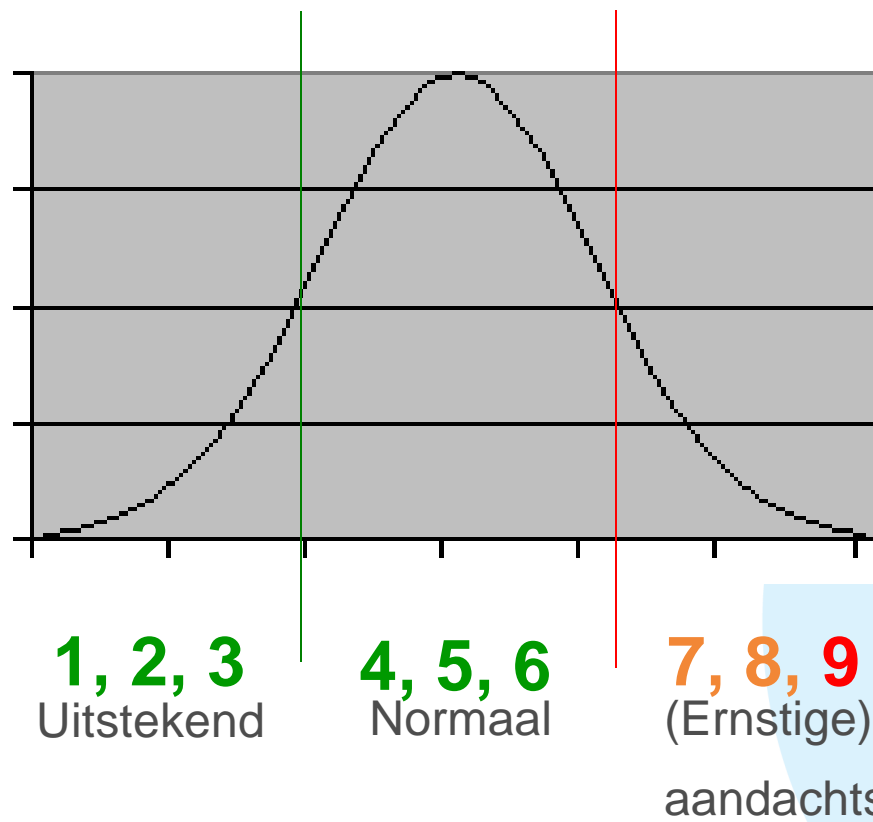
- RSZ
- Onbetaald handelspapier
- Betalingsgedrag

**Statistische
berekening**

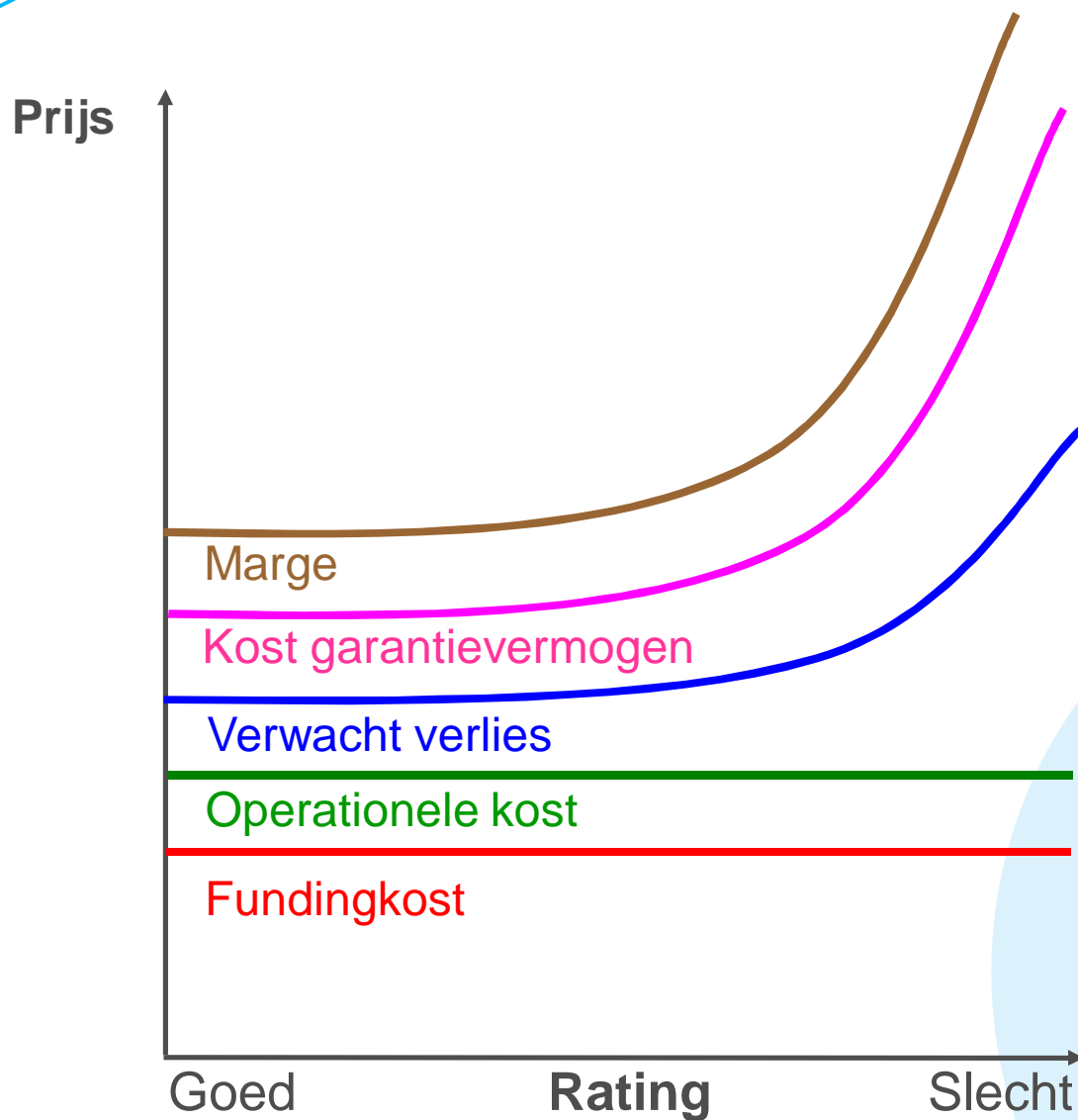
Rating

Rating en acceptatie

- Geen toekenningsscore: ook krediet voor bedrijven met minder goede ratings
- Kwantificeren → objectiviteit, snelheid

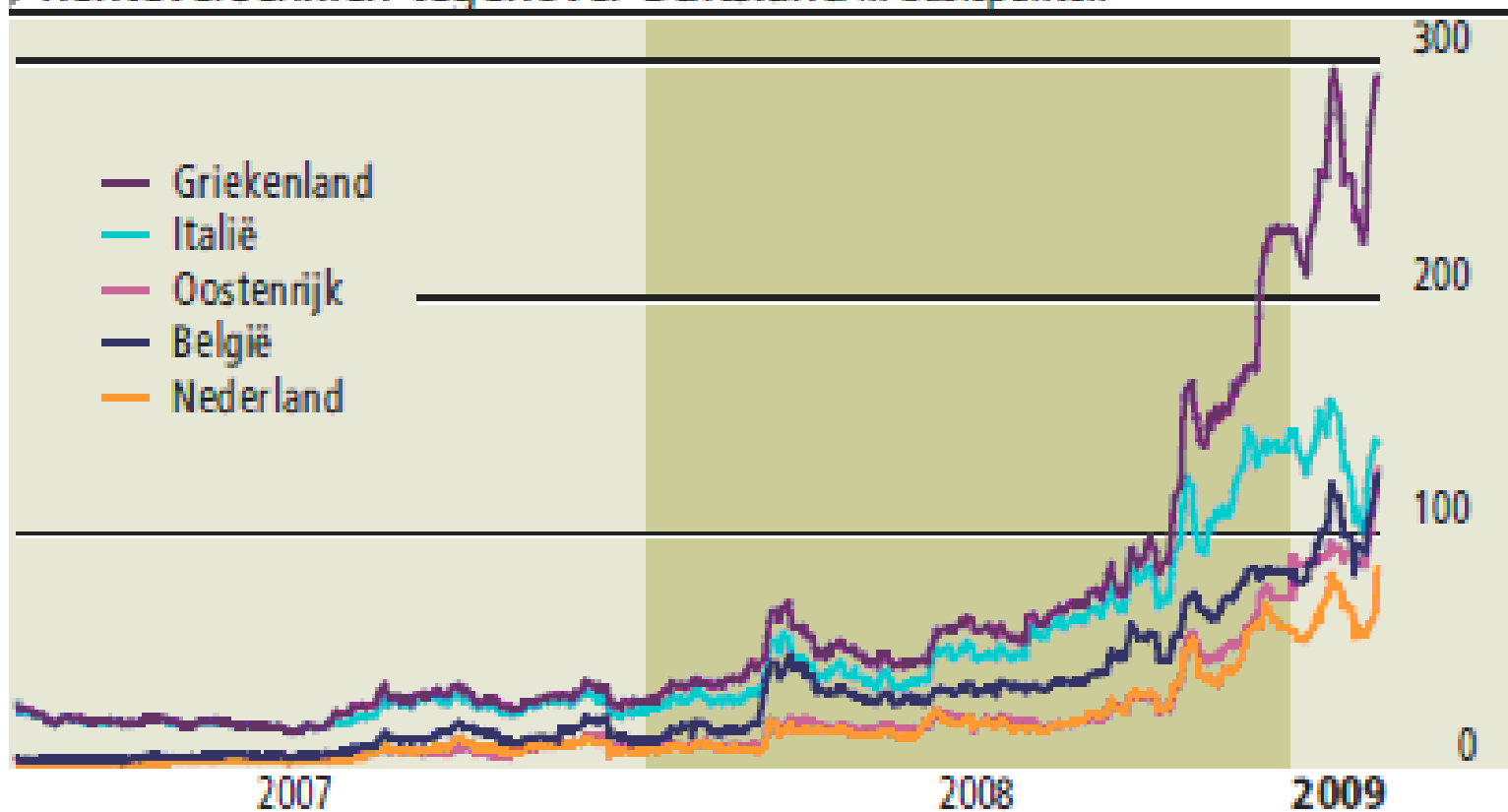
Rating ~ Risico ~ Kostprijs krediet

Illustratie relatie risico/prijs

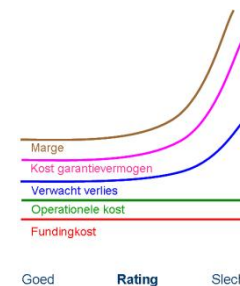
► Rentever verschillen tegenover Duitsland in basispunten

Bron: De Tijd

Prijsvorming = marktgegeven

- Wat zou moeten zijn:
theoretische prijs ~ kostencomponenten + marge

Marktaandeel-denken

- Marktrealiteit:
de relatie risico ~ prijs (nog) niet in de markt

Eigen wetmatigheden Belgische kredietmarkt

- Van “overbanking” ...
  - Expansiepolitiek banken 1970-1989
  - Van distributie naar verkoop 1985-1995
  - Branchevervaging 1990-2000
- ... over hyperconcurrentie ...
  - Goedkoop krediet
  - Hoge leverage
  - Waarborgen?
- ... naar de discountmarkt van Europa 2009
  - Zelfs na fusiegolf (1998-2001)
  - Maar: toch heel veel gemor!

Volgens het boekje?

Van te veel banken naar een te klein land?

- Beleidsvisie op bankrelatie
  - Belangrijke leverancier
  - Opbouwen vertrouwen
  - Assertief is OK ...

- Hoe redeneert een bankier?
  - Waarborgen: niets is weinig!
  - Overdrijf niet met volume/looptijd van krediet
  - Correcte prijs: juist vergelijken!
  - Verdeel en heers?

Actief beheer kredietwaardigheid

- Bewaak financiële gezondheid
- Gedrag: “goed ondernemerschap”
  - Informatie-onevenwicht → informeer tijdig en accuraat (kost wat tijd!)
  - Discipline → rekening- en kredietgebruik
  - Vermijden van knipperlichten

En de kredietkraan?

Zijn banken moeilijker geworden?

Of vroeger te
gemakkelijk?

- Kefik-barometer 2009:

- Toestaan van krediet
- Prijs
- Waarborg
- Veel vragen naar informatie en attesten

- Perceptie!

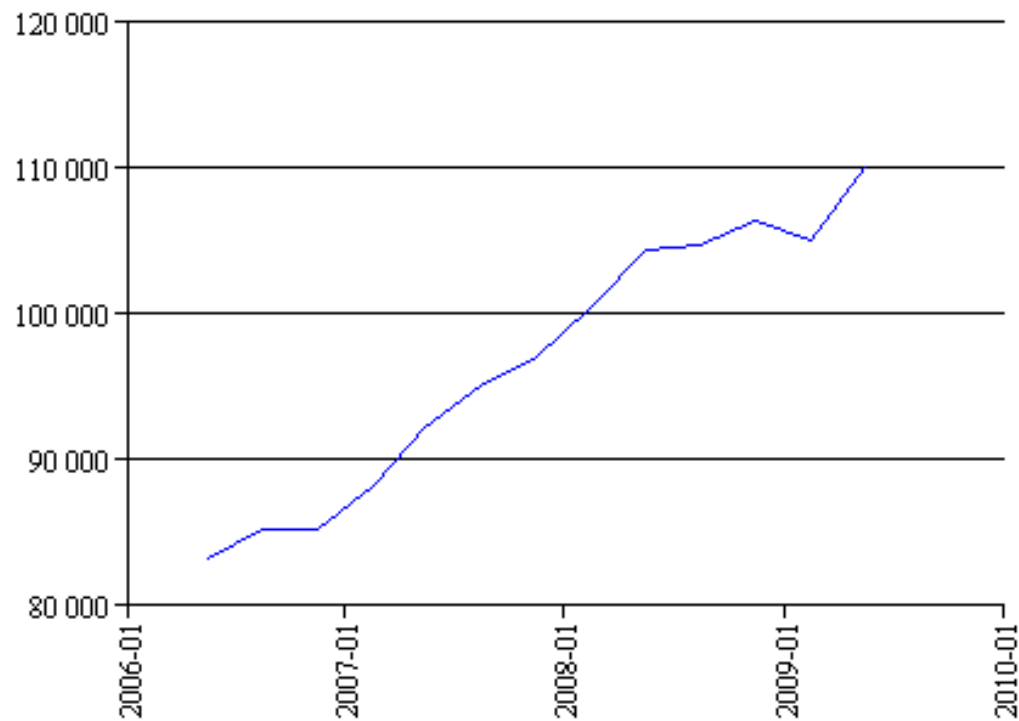
- Nuance **nodig** en gerechtvaardigd

< > “self fulfilling prophecy!”

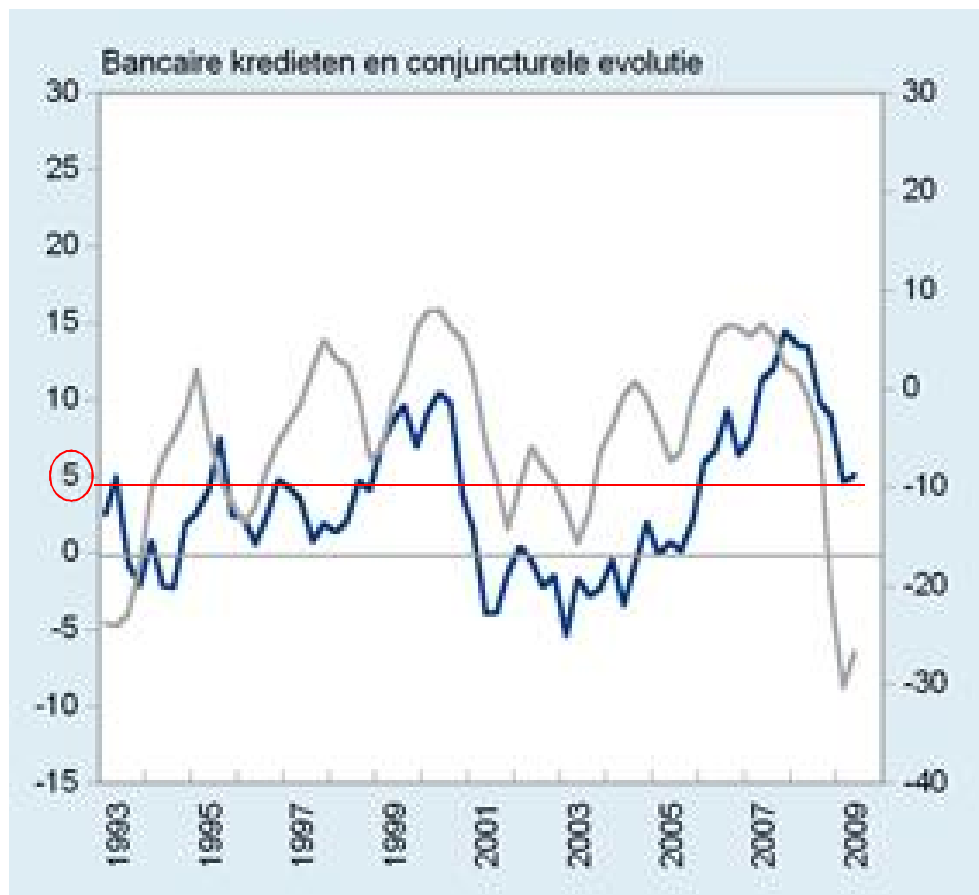
Evolutie van de kredietportefeuille

- Bron NBB, geaggregeerde bankbalansen

Evolutie toekenning nieuwe kredieten

Bron:
NBB

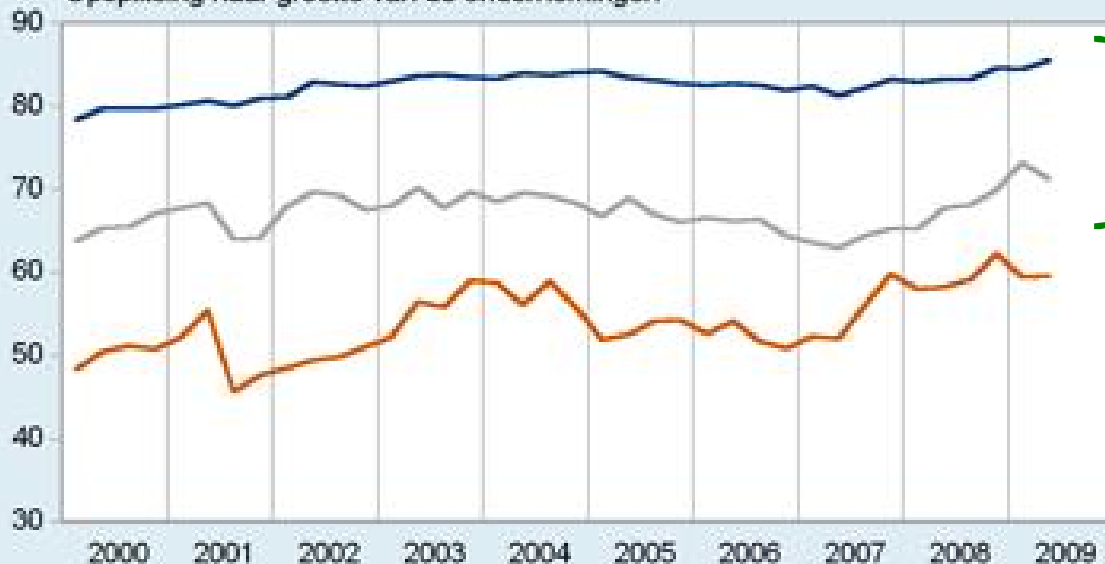
— Totaal van de kredieten (jaarlijkse veranderingspercentages) (linkerschaal)
— Synthetische conjunctuurcurve (afgevlakte indicator) (rechtterschaal)

Toekenning: achtergronden

- # behandelde ondernemerskredieten B. banken
8 mnd. 2009: +/- **150.000** (raming)
- Weigeringen: 5% (wv. 3% op HK) = **7.500** (raming)
- # dossiers bij Kredietbemiddelaar **180** (6 mnd.)
- Kefik: slechts 29% ondernemers kent functie
bemiddelaar → bij 100% kennis +/- 600 dossiers?

Aanwendingsgraad

Opsplitsing naar grootte van de ondernemingen¹

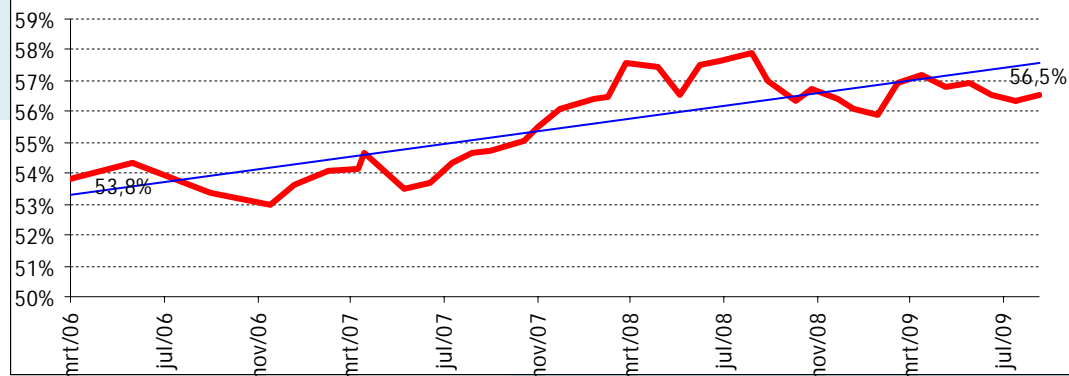
Hoofdmoot KMO heeft vnl. (75%) investeringskredieten = 100% opgenomen

- Klein
- Middelgroot
- Groot

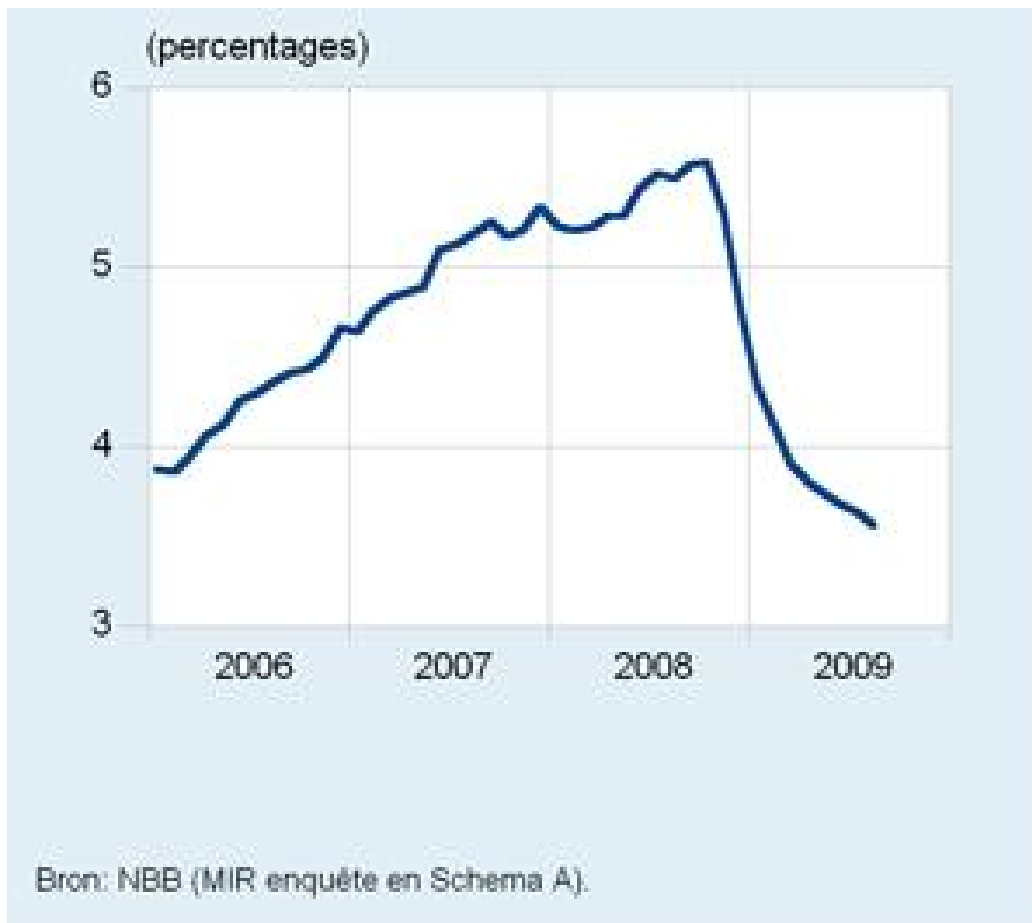
Bron: NBB

Bron: KBC

Benuttigingspercentage exploitatiekrediet retail

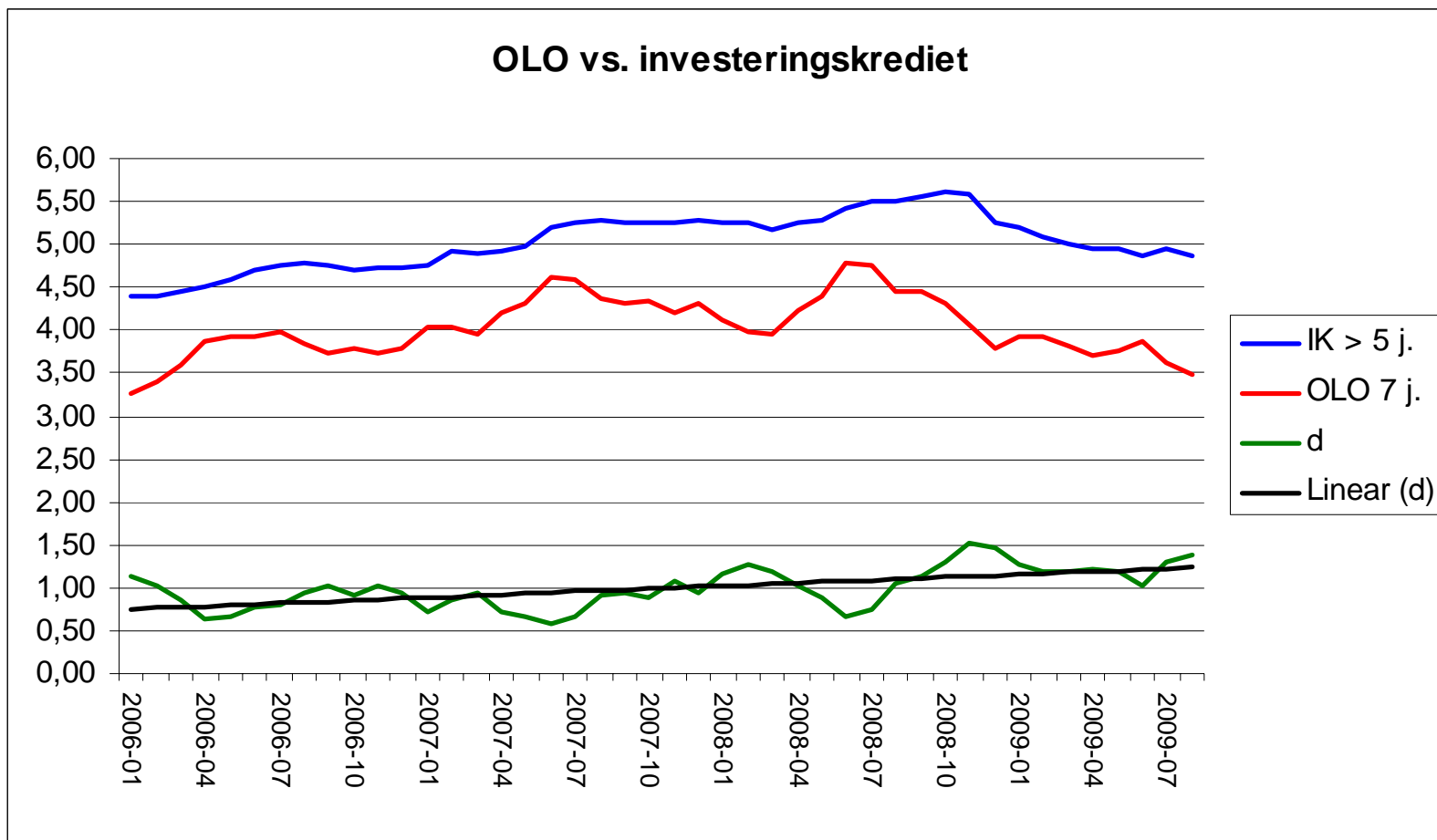

Is krediet voor ondernemers duur?

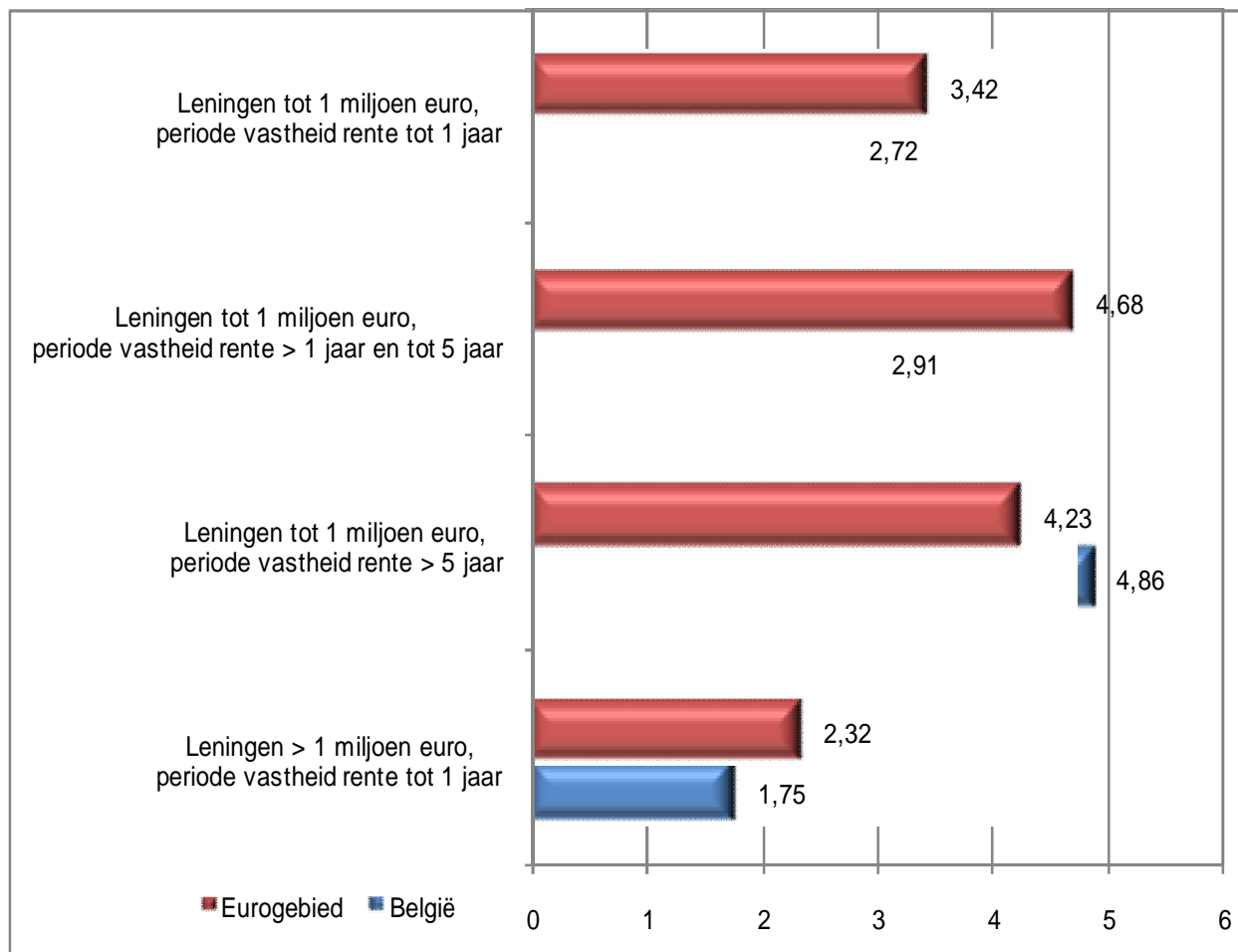
Bron: Kredietobservatorium NBB

Is krediet voor ondernemers duur?

Bronmateriaal: Kredietobservatorium NBB

België vs. Eurozone

Bronnen: Kredietobservatorium NBB, ECB

- 10.000 weigeringen is veel ...
- ...maar:
  - Moeten banken altijd “ja” zeggen?
  - Mogen banken altijd “ja” zeggen?
- > 200.000 KMO's krijgen op eigen merites krediet

Unie van Zelfstandige Ondernemers

De gezondheid van KMO's & de financiering van KMO's

Financieel Forum

Vlaams-Brabant

22.10.2009

Karel Van Eetvelt

UNIZO

www.unizo.be

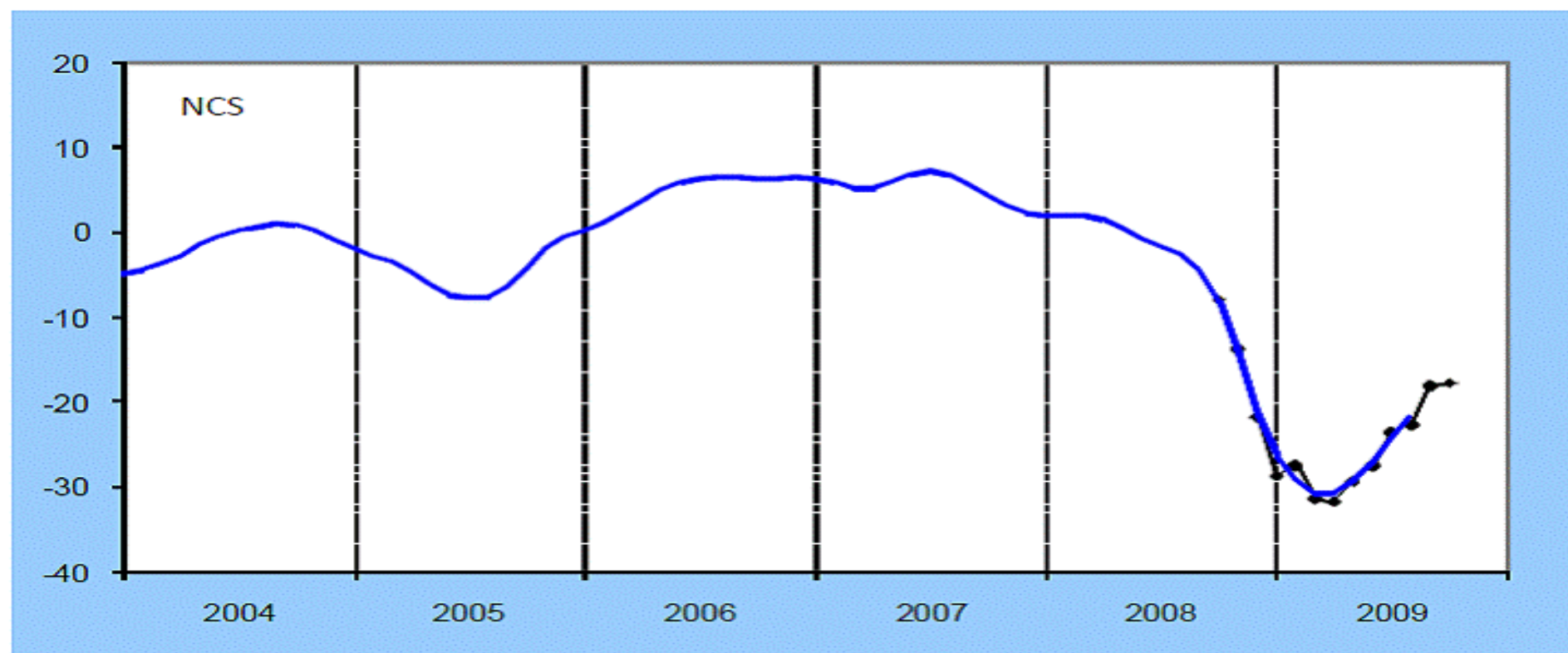

Unie van Zelfstandige Ondernemers

1. De gezondheid van KMO's

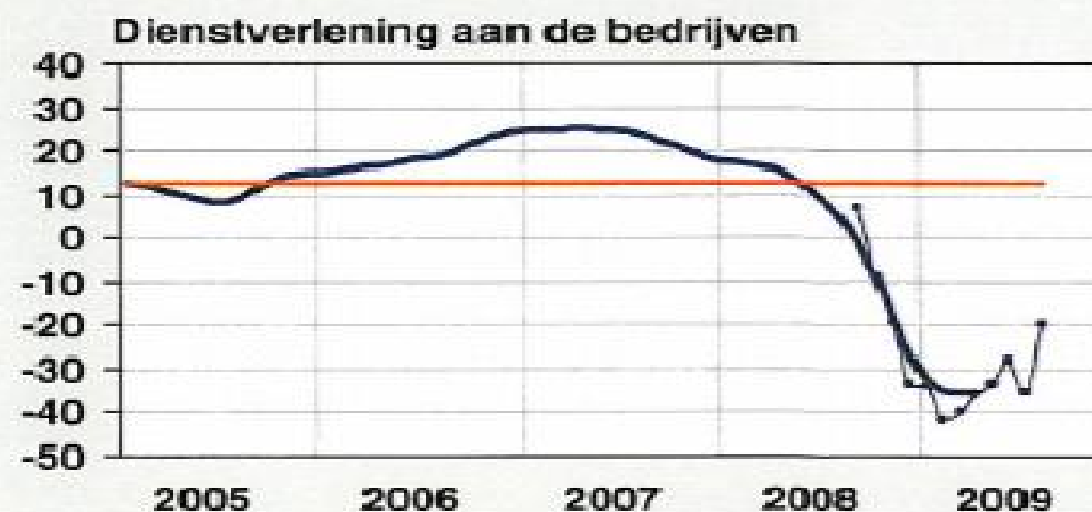
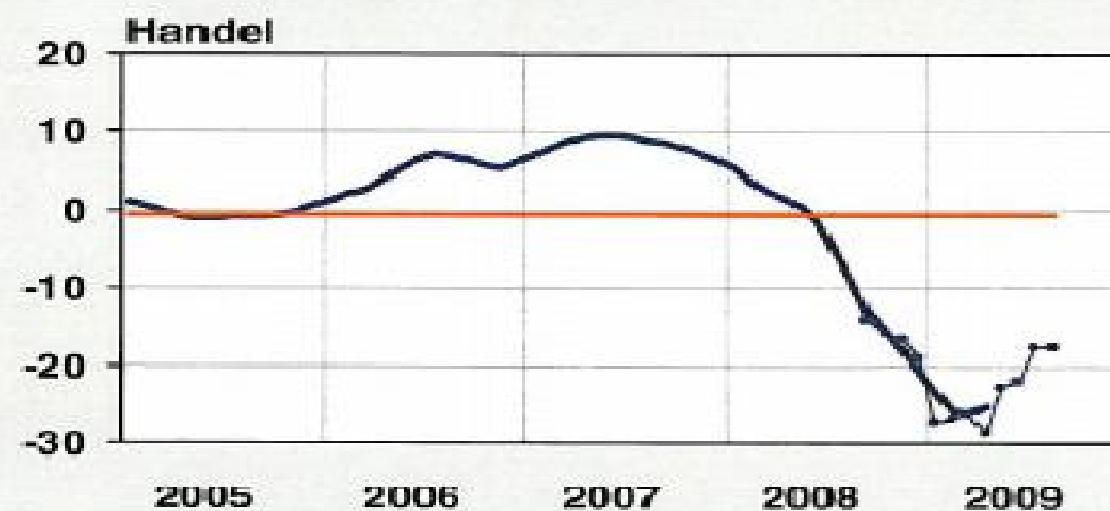
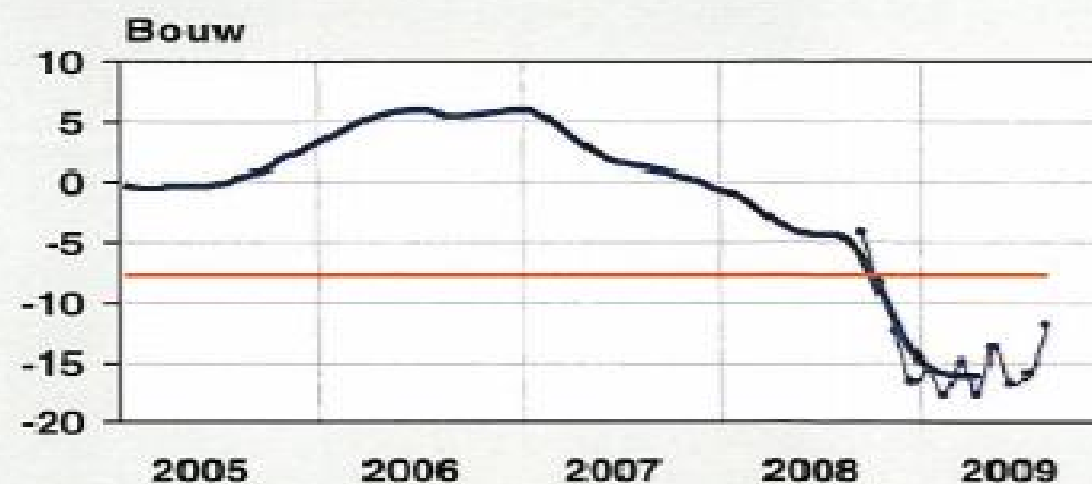
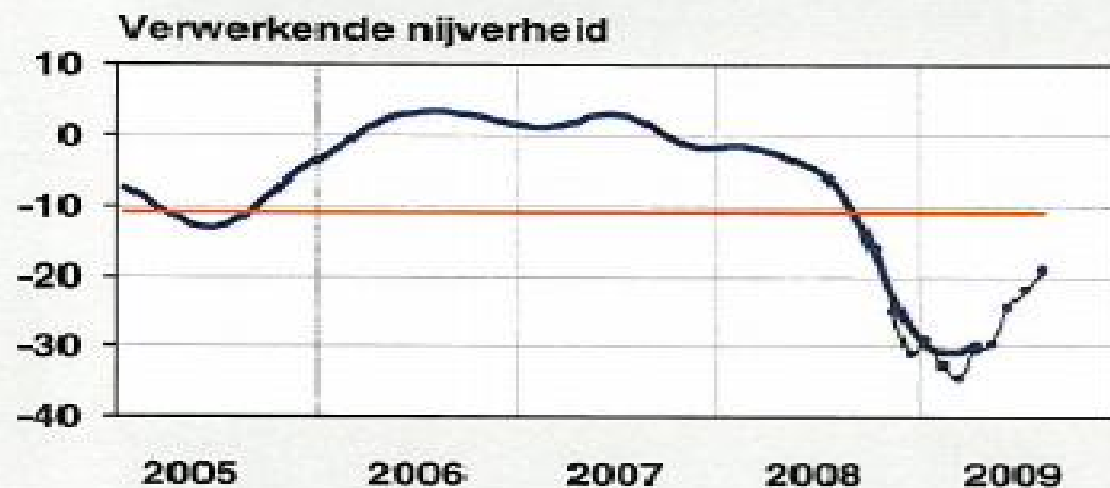
1. Hebben we de bodem bereikt?
2. Hoe lang is de tunnel nog? (SERV)
3. Hoe beïnvloedt de crisis onze KMO's en overheden?
4. Enkele grote uitdagingen.

Hebben we de bodem bereikt?

Conjunctuurbarometer NBB

Synthetische conjunctuurindicatoren

— Afgevlakte reeks

—●— Brutoreeks

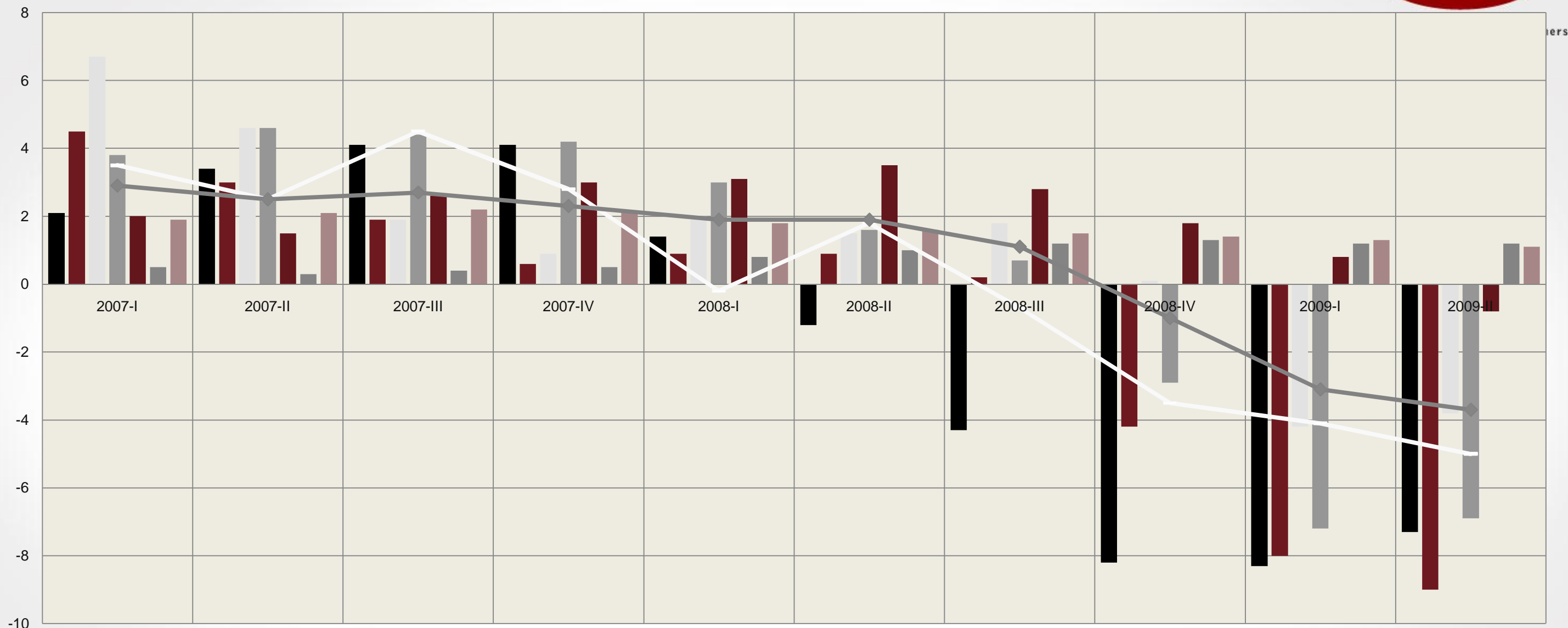
— Gemiddelde sinds januari 1980¹

Bron: NBB.

¹ Brutoreeks, gemiddelde waarde sinds januari 1995 voor de dienstverlening aan bedrijven.

België, 2007-I tot 2009-II, bruto toegevoegde waarde in volume per bedrijfstak, Q / Q-4

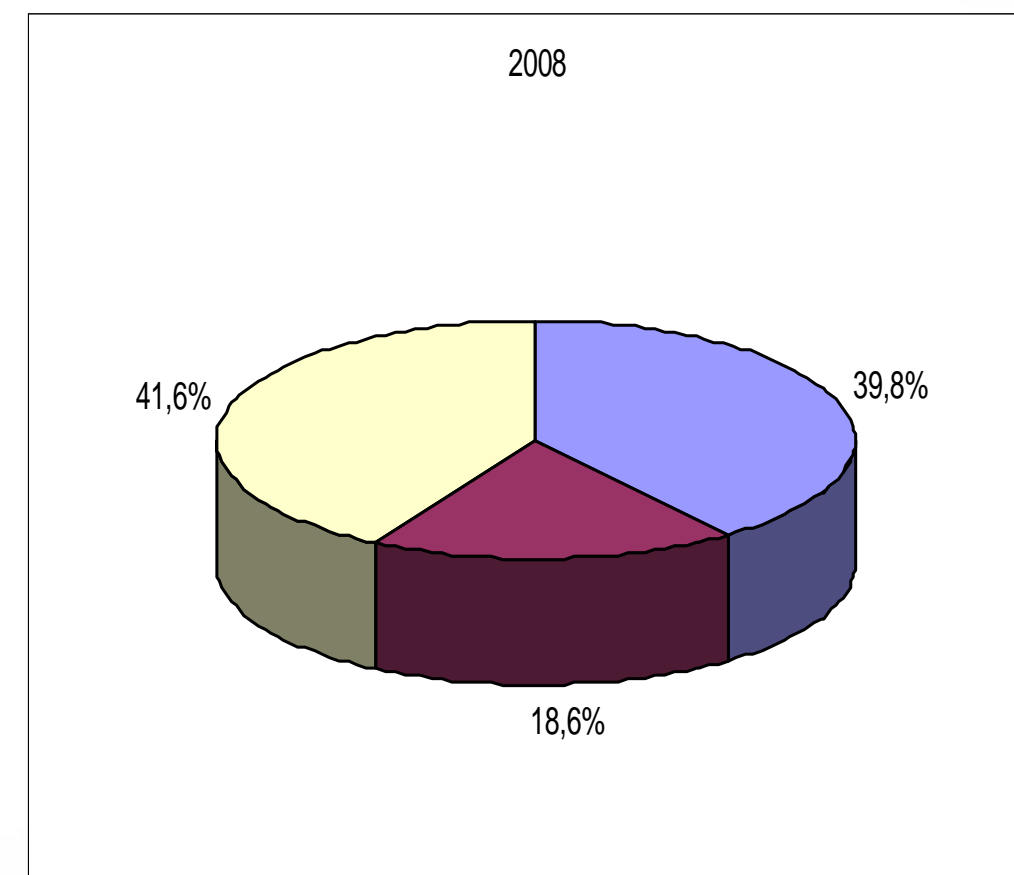
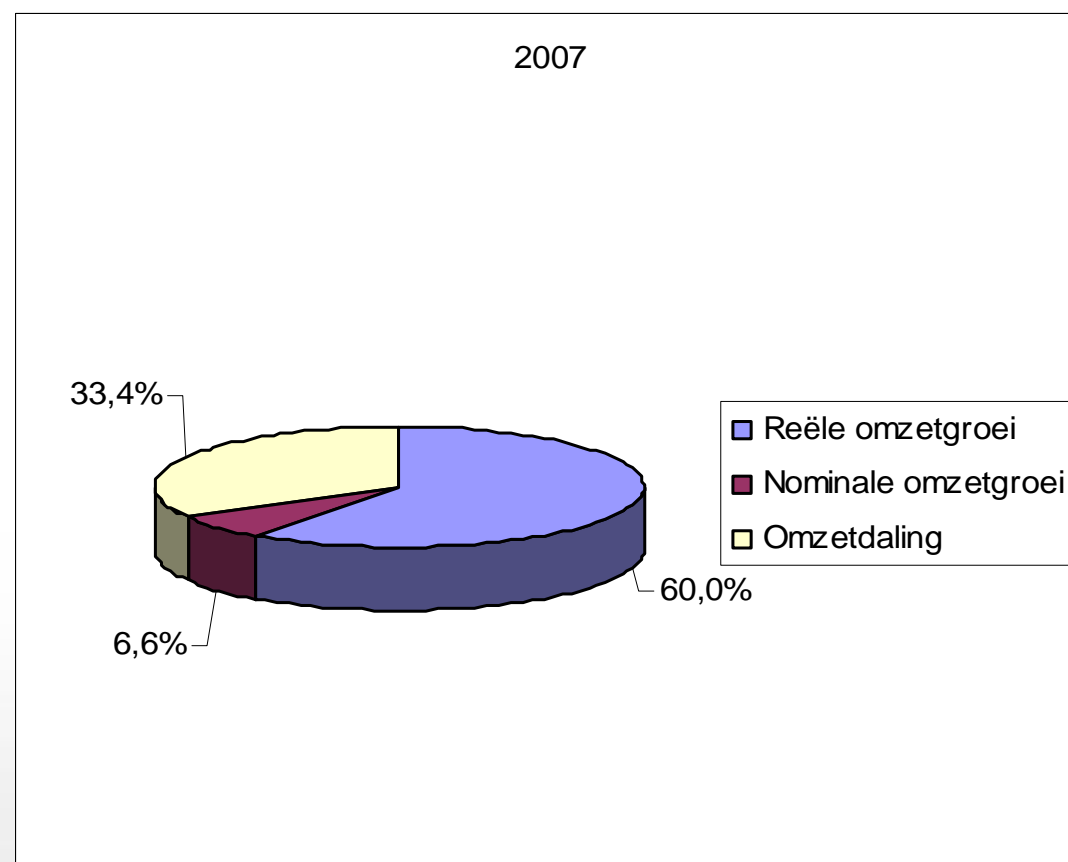
■ Landbouw, jacht, bosbouw en visserij
■ Handel, vervoer en verkeer
■ Andere diensten

■ Nijverheid
■ Financiële diensten, immobiliën, huur en diensten aan bedrijven
■ Productgebonden belastingen min subsidies

■ Bouwnijverheid
■ Overheid en onderwijs
◆ Bruto binnenlands product tegen marktprijzen

Omzetevolutie KMO's

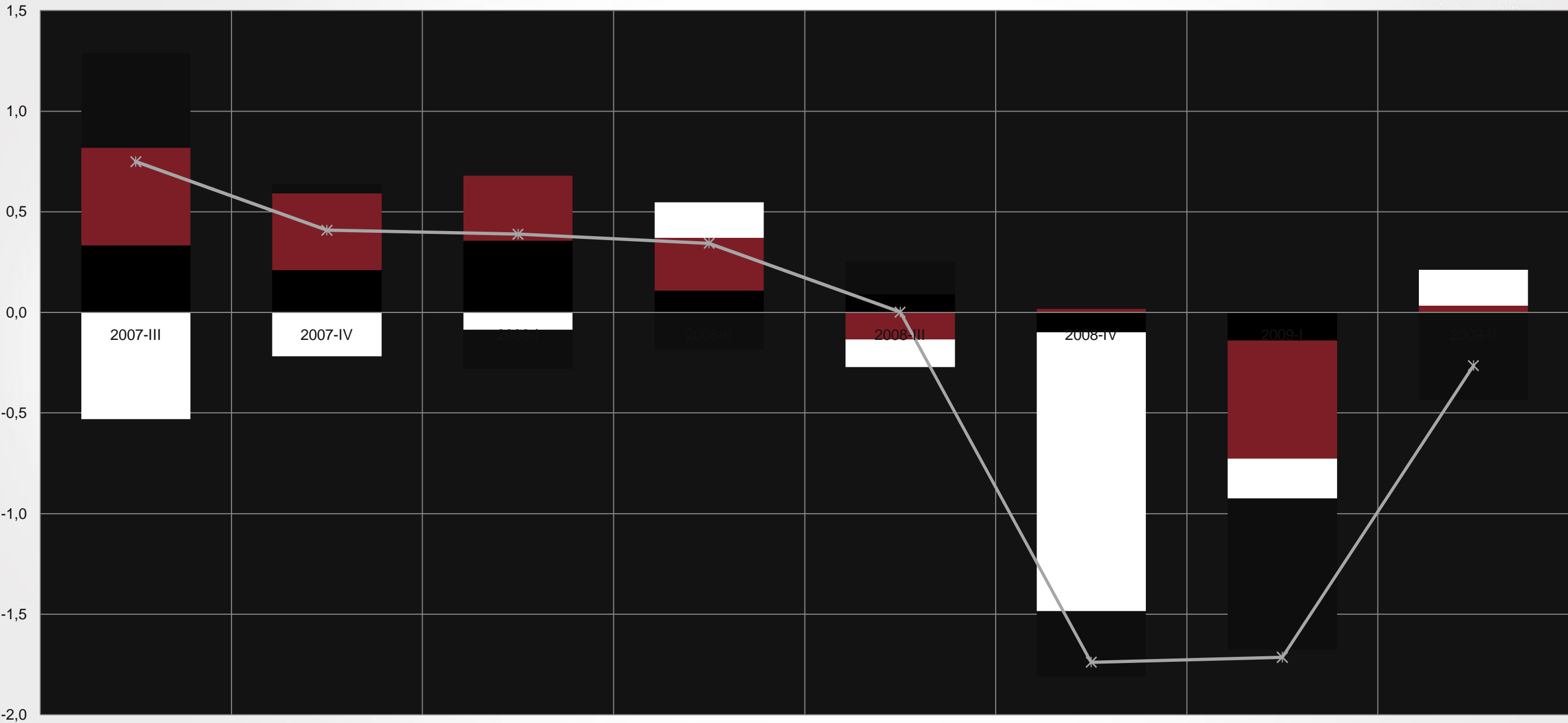
(Bron: Deloitte Fiduciaire)

België, 2007-III tot 2009-II, BBP en belangrijkste bestedingscategorieën, in volume, groeicijfers Q / Q-1

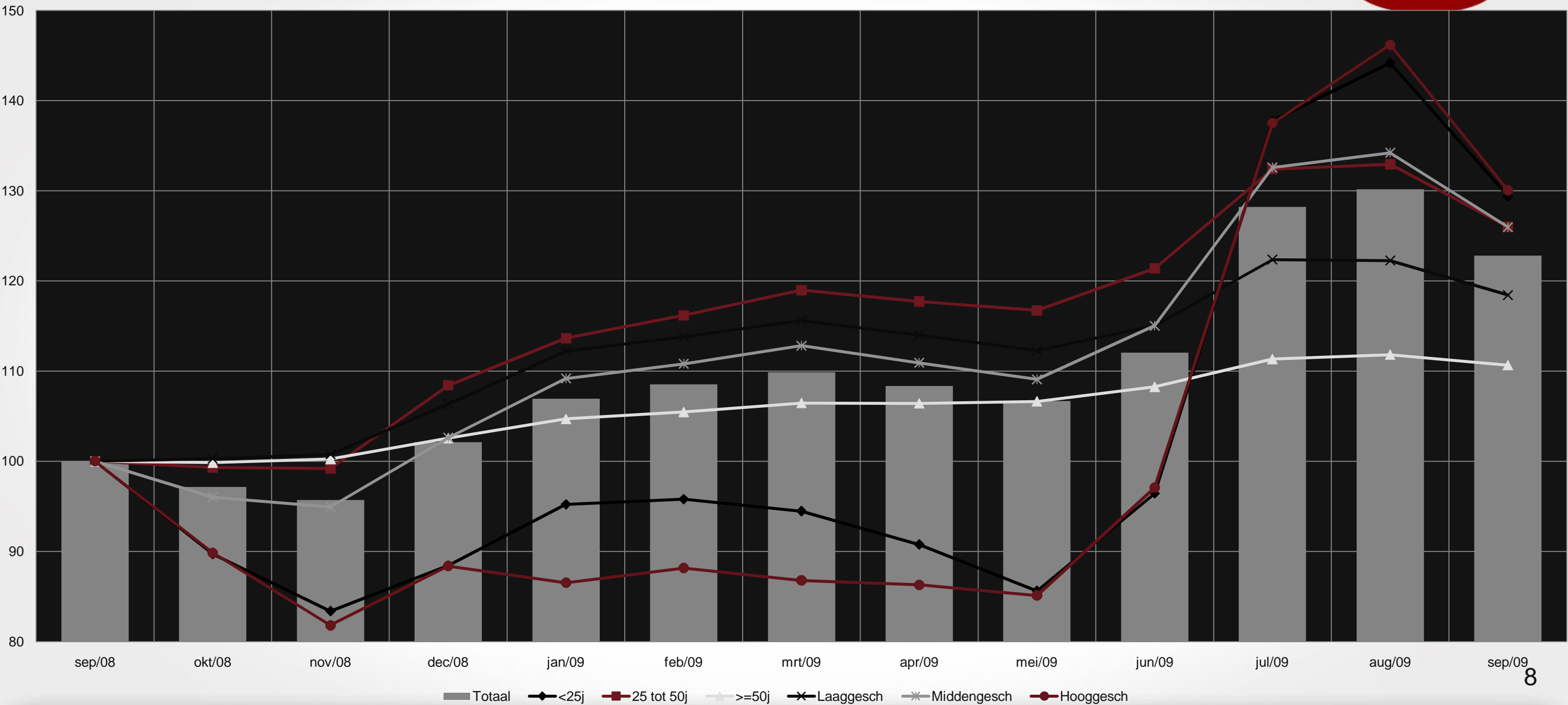

de Ondernemers

Consumptie Investerings Netto uitvoer Voorraadwijziging * BBP

Vlaanderen, werklozen (VDAB), evolutie sinds september 2008 (=100)

Conclusie

1. Economie: bodem is in zicht of reeds bereikt, maar dat is nog geen herstel
2. Impact huishoudens tot vandaag relatief beperkt
3. Arbeidsmarkt slaat om: ergste moet nog komen?
  - Effecten op koopkracht en binnenlandse markt?
4. Impact in eerste instantie groot voor bedrijven (en vooral industrie)...
...maar ook voor de overheidsfinanciën

WAT BRENGT 2010?

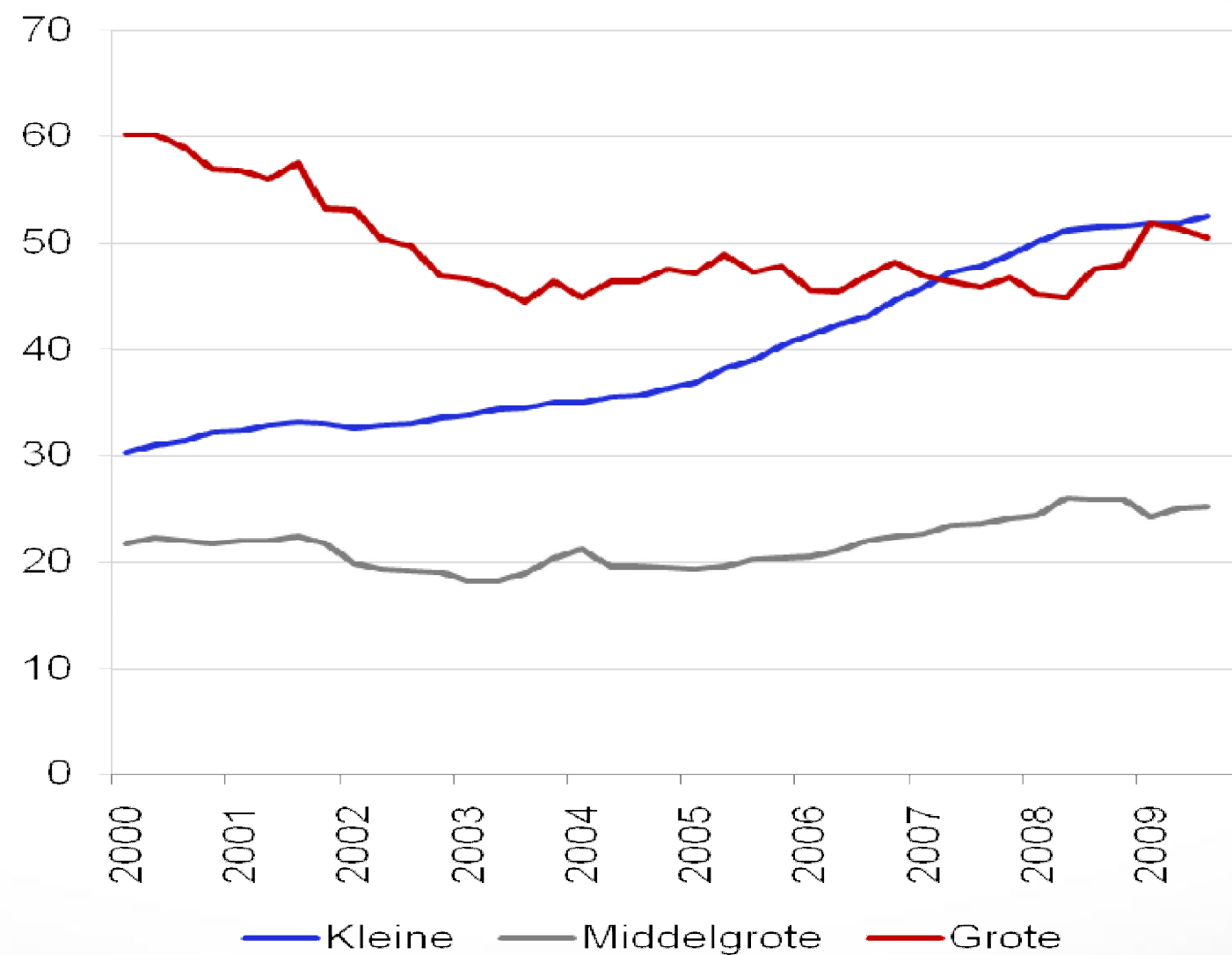
Unie van Zelfstandige Ondernemers

2. De financiering van KMO's

1. Is er een probleem?
2. Wat heeft UNIZO al gedaan?
3. Wat moet er nog gebeuren?

1. Is er een probleem?

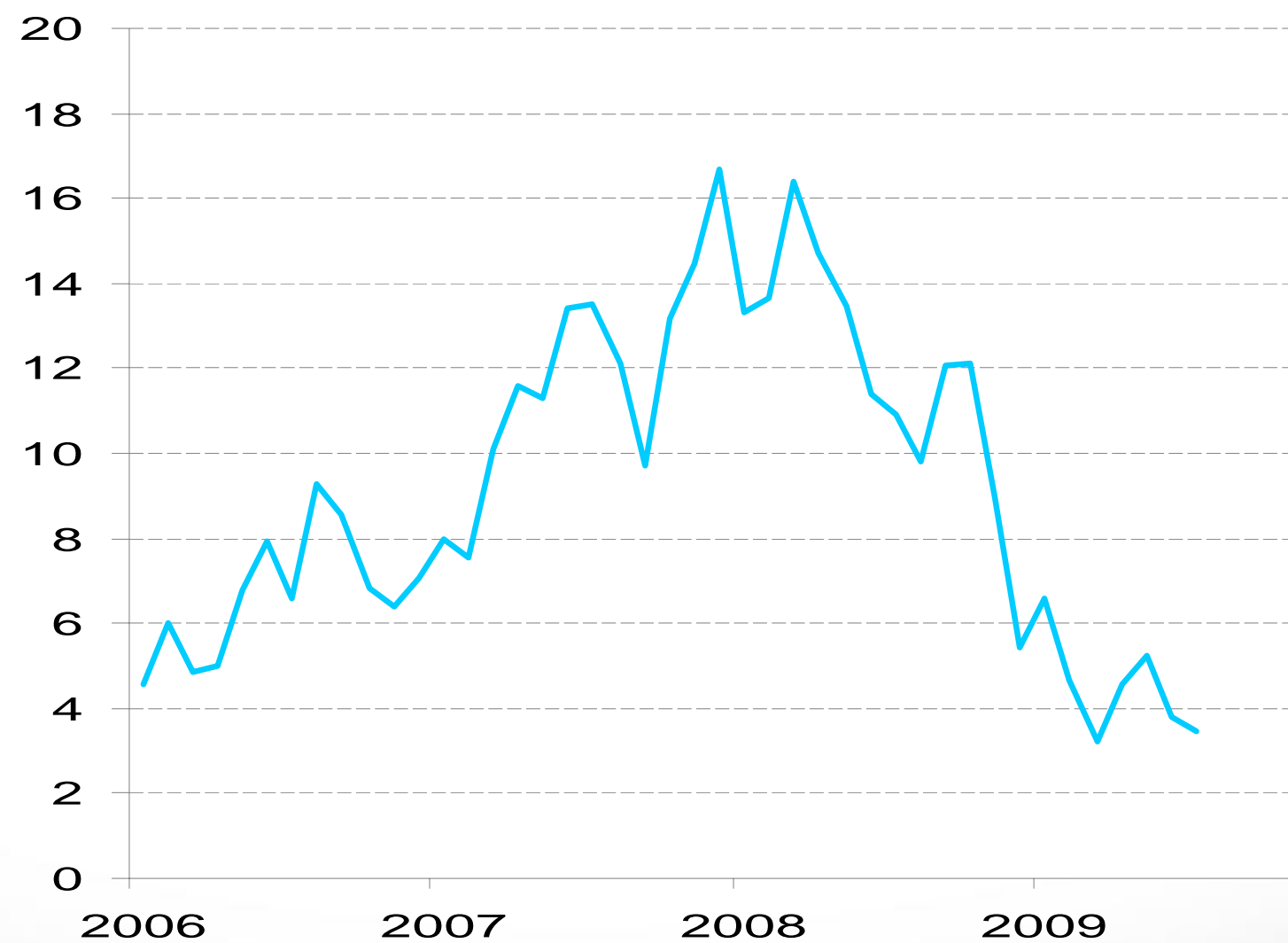
Toegestane kredieten

Bron : NBB

1. Is er een probleem?

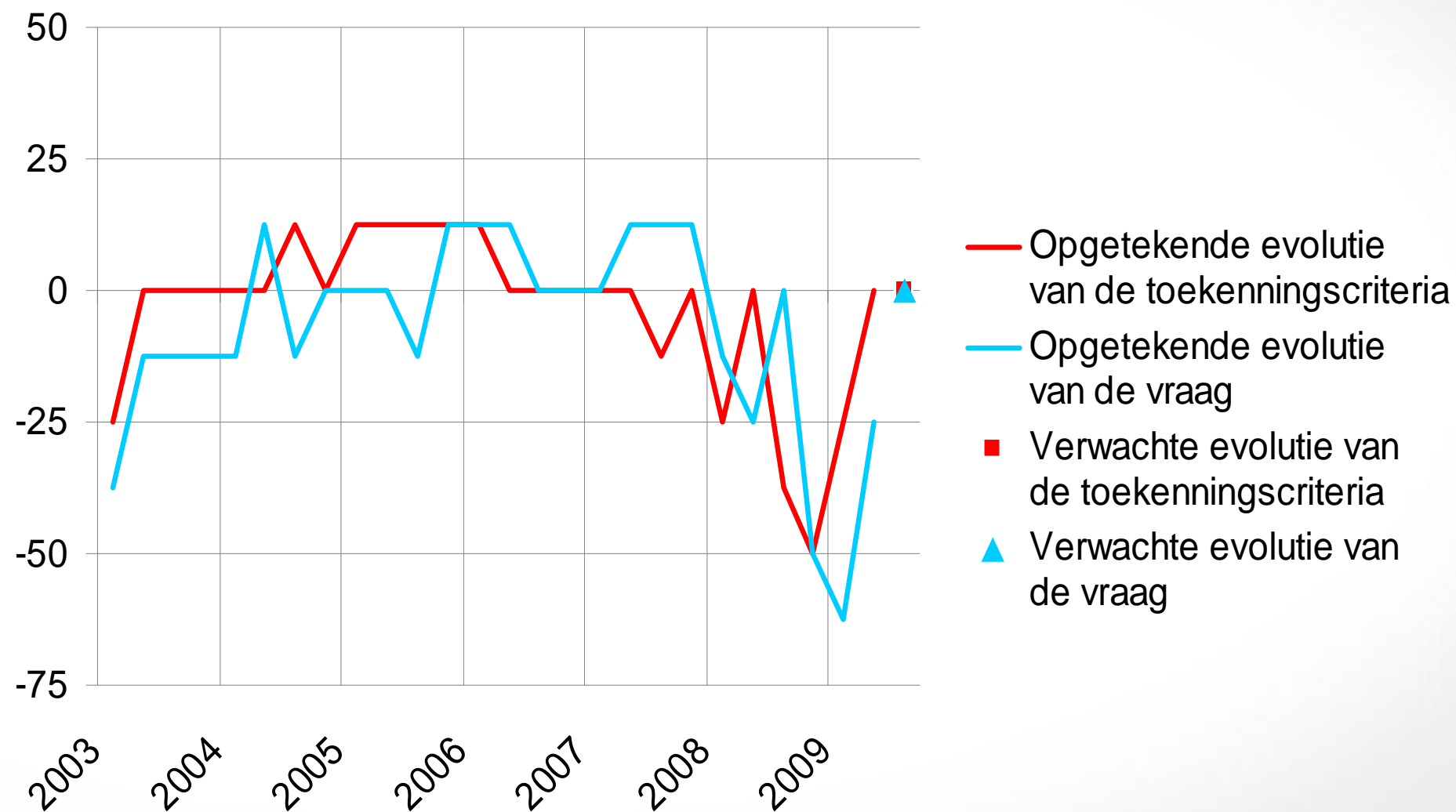
Jaarlijkse veranderingspercentages uitstaande kredietbedragen

Bron : NBB

1. Is er een probleem?

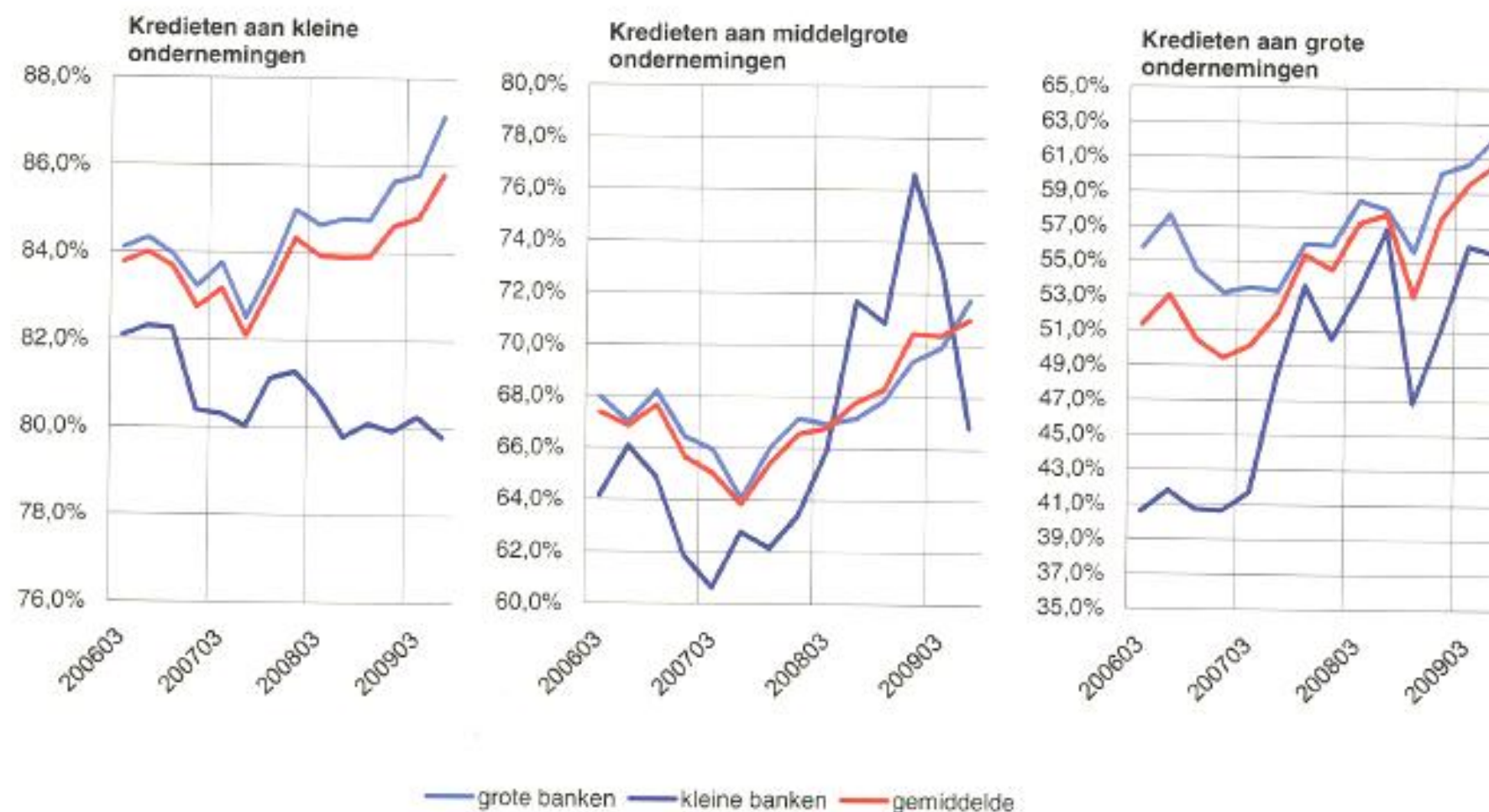
Kredietvoorwaarden : beoordeling door banken

Bron : NBB

1. Is er een probleem?

Aanwendingsgraad van de toegestane kredieten (procenten)

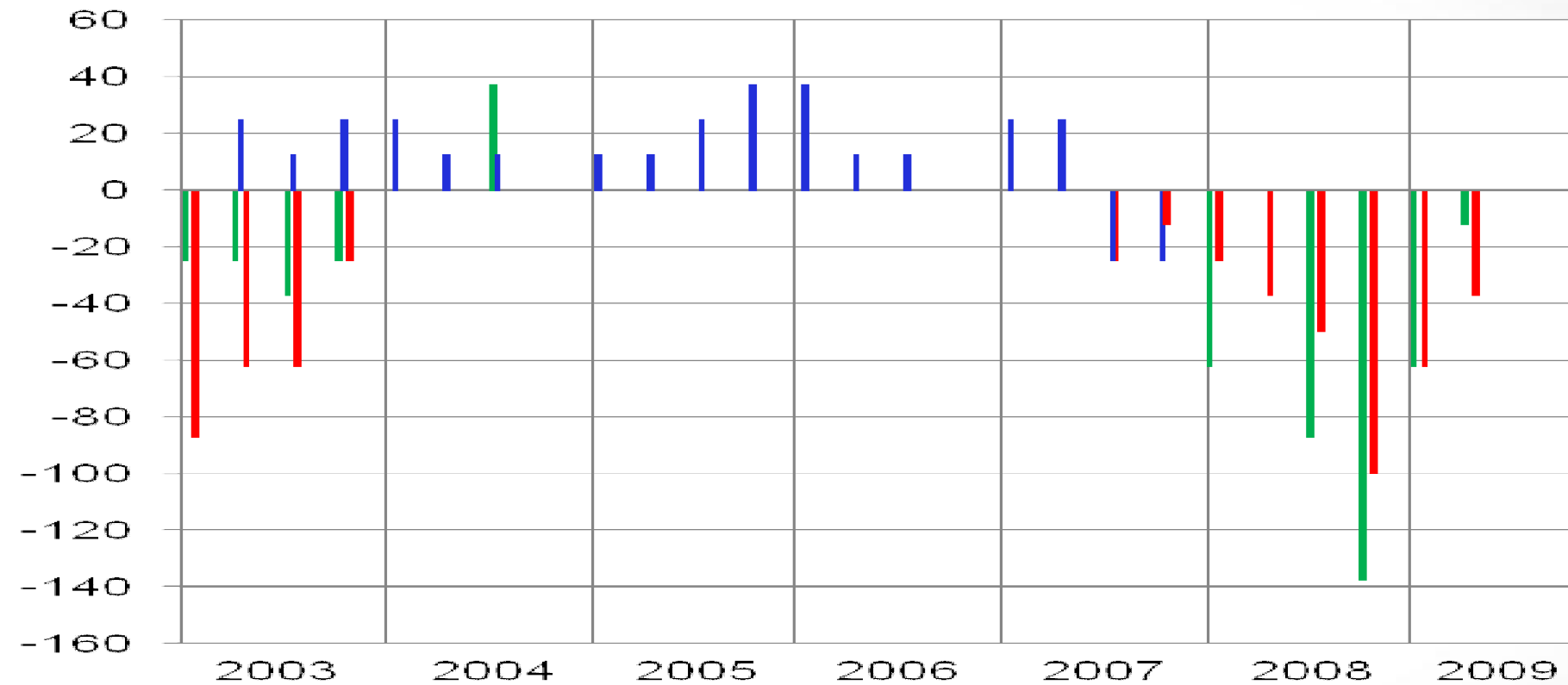
1. Is er een probleem?

Unie van Zelfstandige Ondernemers

Kredietvoorwaarden voornaamste verklarende factoren

Voornaamste verklarende factoren

■ Financieringsproblemen ■ Concurrentiedruk
■ Risicoperceptie

Bron : NBB

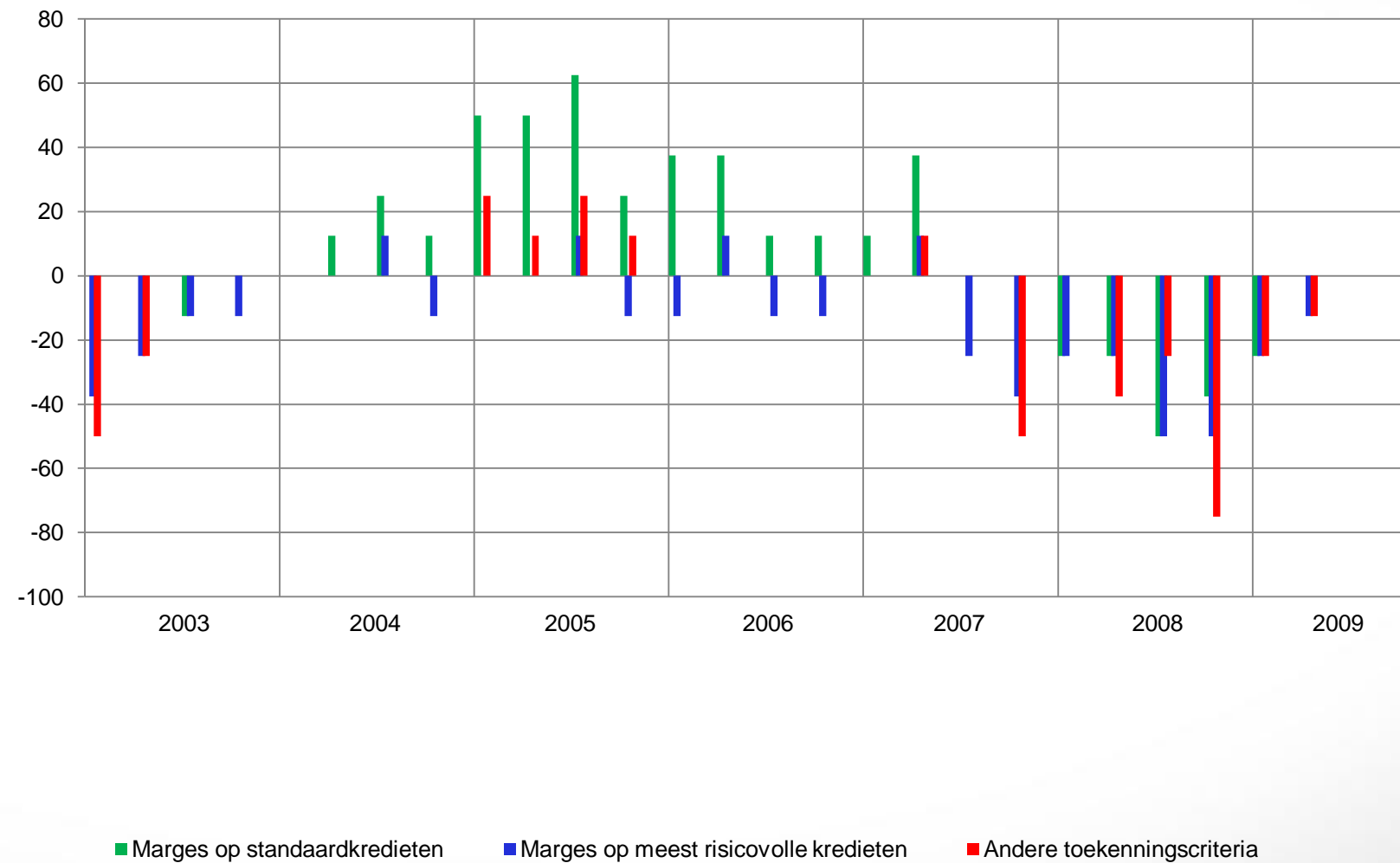
1. Is er een probleem?

Unie van Zelfstandige Ondernemers

Kredietvoorwaarden toekenningscriteria

Voornaamste toekenningscriteria

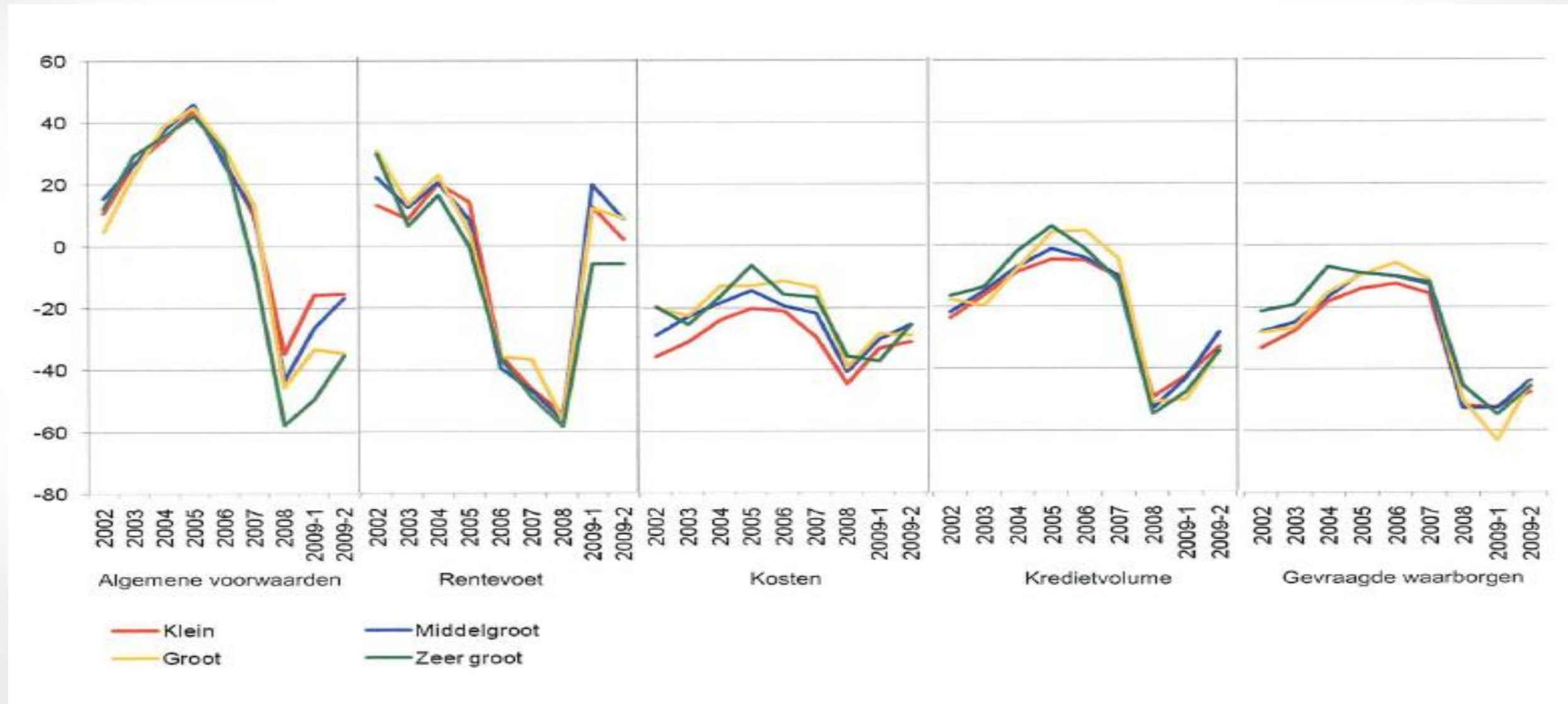

Bron : NBB

1. Is er een probleem?

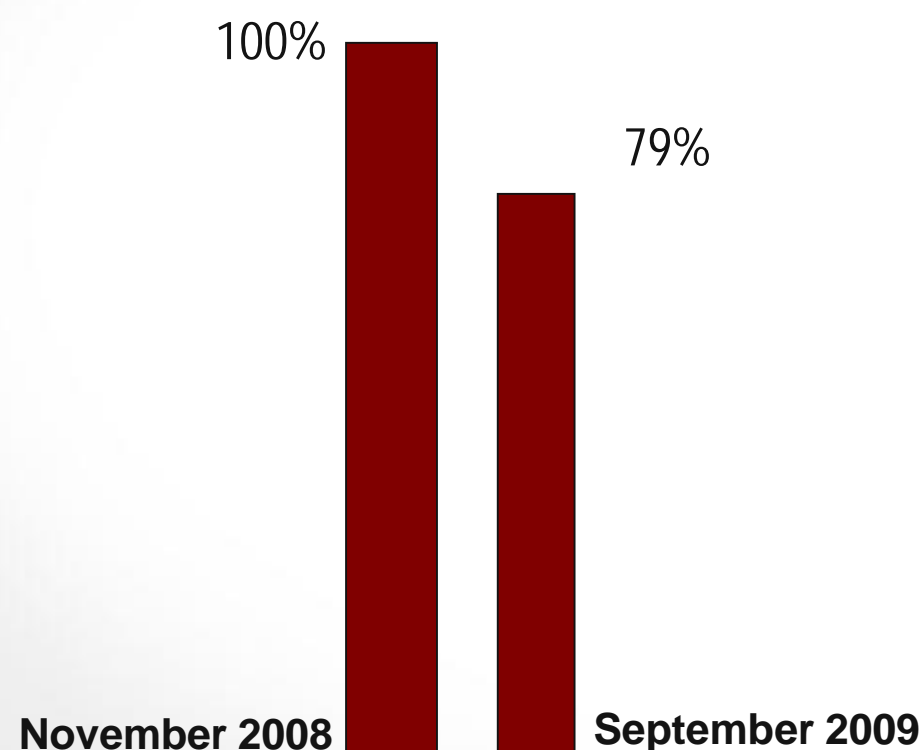
Beoordeling kredietvoorwaarden door ondernemingen

Bron : NBB

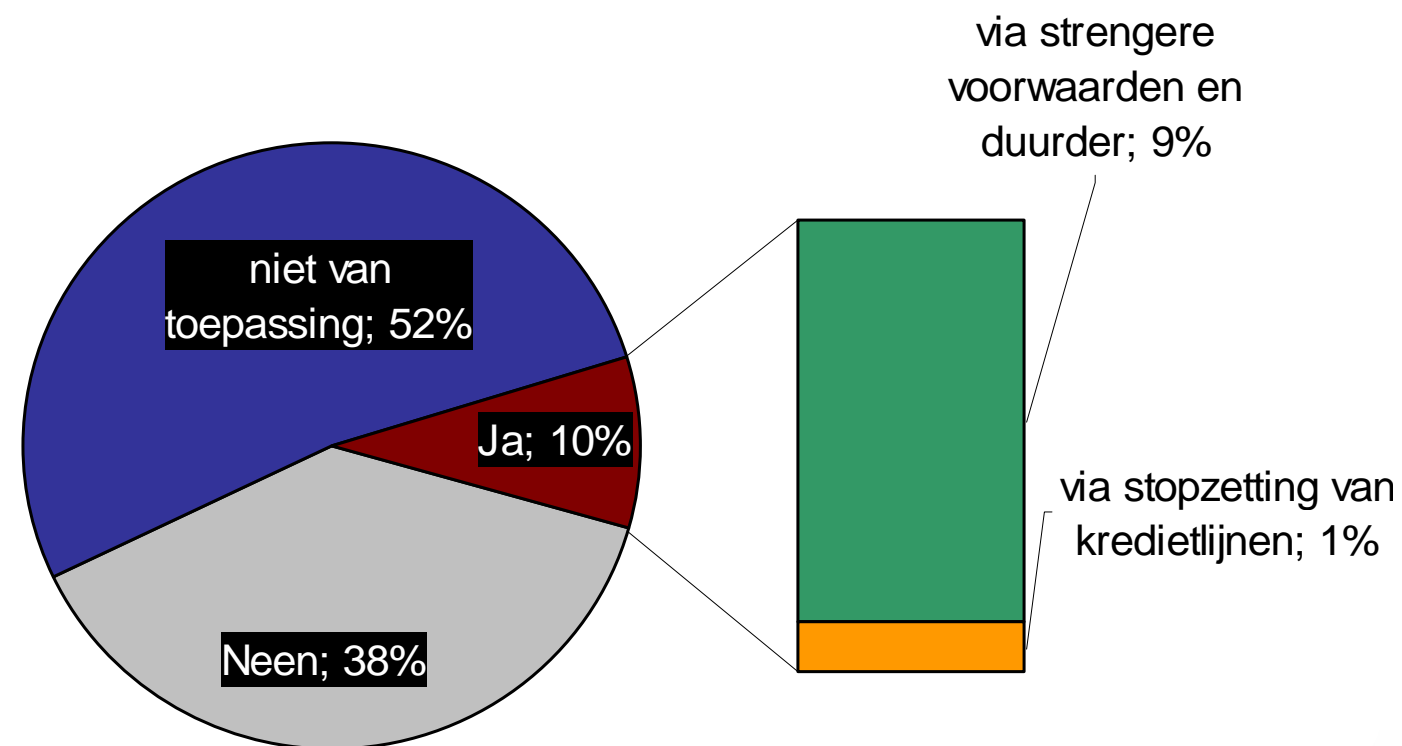
1. Is er een probleem?

- De prijzen van kredieten zijn hoog (zowel investerings- als kaskrediet)
- De vraag naar waarborgen is hoog
- De bank vraagt veel meer info vooraleer krediet toe te kennen

1. Is er een probleem?

Ervaart u problemen met het verkrijgen van kredieten bij uw bank?

Bron : KMO-Barometer UNIZO, maart 2009

1. Is er een probleem?

Ja dus, en kan eigenlijk niet anders gezien uitzonderlijke situatie t.g.v. financiële en economische crisis

3 soorten dossiers:

- Goede blijven goed
- Slechte blijven slecht
- Tussencategorie ?

2. Aanpak UNIZO

- ⇒ interventies van overheden ter ondersteuning van banken bepleit/verdedigd
- ⇒ opstart dialoog met Febelfin en individuele banken
- ⇒ aanpassing overheidsinstrumenten voor KMO-financiering bepleit en verkregen
  - ↔ suggestie bekend econoom: start KMO-bank!
- ⇒ Voor individuele dossiers: goede ondersteuning en samenwerking met kredietbemiddelaar

2. Aanpak UNIZO

1. Participatiefonds (www.fonds.org)

- ✓ 109 mio euro via obligatielening met staatswaarborg (Startersfonds)
- ✓ Sinds december 2008 Initio-lening:
  - = omkering: eerst bij Participatiefonds, dan naar bank
  - Max. 50%, max. 100.000 euro
- ✓ Sinds maart 2009 CASHEO
  - = voorschot van 80% op schuldvorderingen op overheid
  - Max. 250.000 euro

Aanpak UNIZO

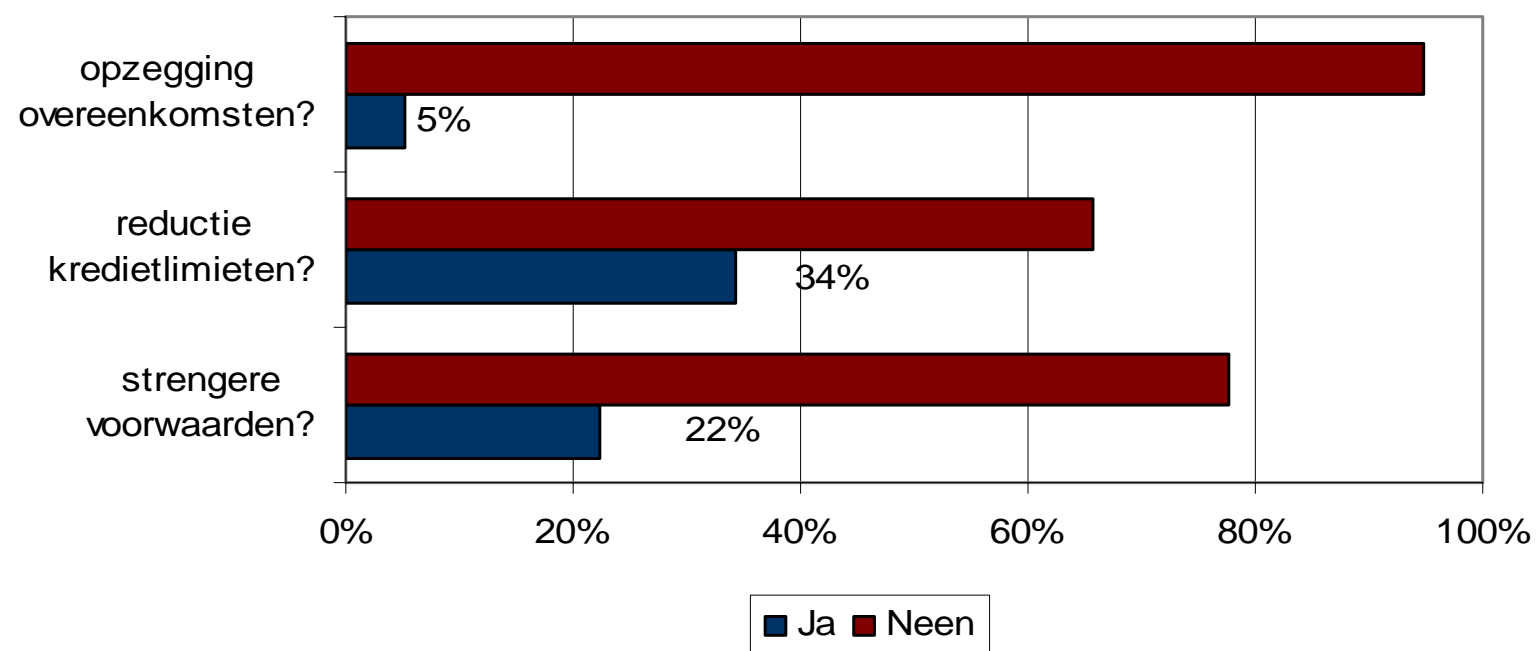
2. Waarborgregeling (www.waarborgbeheer.be)

- ✓ Eerste versoepeling reeds op 21/11/2008
  - ✓ Beperking max. 1/3 liquide middelen afgeschaft
  - ✓ Verplichte zekerheden afgeschaft
  - ✓ Max. bedrag: tot 750.000
  - ✓ Verhoging budget tot 300 mio in 2009
- ✓ Uitbreiding grote ondernemingen
- ✓ Uitwerking 'ad hoc' systeem

2. Aanpak UNIZO

Kredietverzekering

Heeft u te maken met strengere voorwaarden, reductie limieten of opzegging van de kredietverzekering?

Bron: UNIZO-barometer, maart 2009

2. Aanpak UNIZO

3. Belgacap (www.belgacap.be)

- ⇒ Aanvullende dekking door overheid bij kredietverzekering
- ⇒ Voor ondernemingen getroffen door verminderde dekking tot kredietverzekeraar
- ⇒ Totaal uitstaande dekking maximaal 300 mio dekking
- ⇒ Premie van 1% halfjaarlijks op aanvullende dekking

2. Aanpak UNIZO

4. Kredietbemiddelaar (www.kredietbemiddelaar.be)

- ⇒ 180 dossiers tijdens eerste 6 maanden
- ⇒ Voornaamste probleem: communicatie
- ⇒ Bij 72% werd concretere oplossing gevonden

2. Aanpak UNIZO

Enkele praktische tips voor KMO's

- Ga in gesprek op basis van een **goed overdacht** project.
- Maak een goed **onderbouwd dossier** (businessplan, investeringsplan,...)
- Let op de **terugbetalingscapaciteit** (standpunt bankier)
- Steek voldoende **eigen geld** in het project
- Vraag **tijdig** krediet aan
- Onderzoek wat de mogelijkheden van **overheidsinstrumenten** zijn (Participatiefonds, Waarborgbeheer,...)
- Denk ook aan alternatieven voor bankfinanciering (van winwinlening tot business angel).

3. Wat moet er nog gebeuren?

1. Continue dialoog

- ⇒ Ondermeer ook op basis cijfermateriaal: niet omloop van kredieten maar nieuwe productie.
- ⇒ Werkzaamheden federale werkgroep 'kredieten aan ondernemingen' afgerond. Nu opstart Vlaamse rondetafelconferentie.
- ⇒ Initiatieven als deze

3. Wat moet er nog gebeuren?

2. Verdere verbetering overheidsinstrumenten

- ⇒ Waarborgregeling: uitbreiding naar overbruggingskredieten
  - ⇒ Principieel beslist afgelopen vrijdag

- ⇒ Winwinlening: uitbreiden van starters naar alle KMO's en verhoging grens 50.000.
  - ⇒ In regeerakkoord

- ⇒ Belgacap: ook voor buitenlandse klanten!

3. Wat moet er nog gebeuren?

2. Verdere verbetering overheidsinstrumenten

⇒ Participatiefonds:

- Startlening uitbreiden qua doelgroep en bedrag
  - In plan Milquet
- Bijsturing Initio en Casheo?

⇒ EIB-leningen:

- Voldoende gebruik door Belgische banken?
- Bijsturen instrument nodig?

3. Wat moet er nog gebeuren?

3. Tarieven

- Kaskrediet aan 9%, 10%, 11% ....?
- Is koppeling aan een basisrentevoet opnieuw mogelijk?

3. Wat moet er nog gebeuren?

4. 2010?

- Kredietaanvragen op basis van resultaten 2008-2009?
- Welke afspraken kunnen we maken?
  - Sectorale benchmarks?
- Wat is belangrijk?
  - Duidelijke afspraken
  - Korte doorlooptijden aanvragen
  - Gebruik de overheidsinstrumenten!

CONCLUSIE

- Het verlenen/verkrijgen van krediet aan/door KMO's gebeurt anders dan 2 jaar geleden
- De toekomst is belangrijker dan het verleden
- KMO's en financiële instellingen zijn natuurlijke partners en hebben elkaar nodig
  - Zonder wederzijds vertrouwen geen economisch herstel